

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE DO UWAGI SRG-02/2026

Mikroretencja i naturalna retencja krajobrazowa jako element bezpieczeństwa wodnego Gminy Olecko

do projektu Strategii Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku

Zgłaszający	Stowarzyszenie „Partnerstwo Dzikie Mazury” / Zbigniew Sienkiewicz
Powiązanie z formularzem	Załącznik do odrębnej uwagi konsultacyjnej SRG-02/2026
Zakres projektu Strategii	Cel operacyjny 4.3; Pakiet strategiczny 7; rozdz. 6.5 – OSI 5 „Strefy ryzyk klimatycznych”

1. Przedmiot uwagi

Uwaga dotyczy potrzeby uzupełnienia projektu Strategii o bardziej całościowe ujęcie mikroretencji oraz naturalnej retencji krajobrazowej. Projekt słusznie dostrzega potrzebę zwiększania zdolności retencyjnych Gminy Olecko, jednak akcentuje głównie rozwiązania techniczne i infrastrukturalne. W ocenie strony społecznej niezbędne jest wyraźniejsze wskazanie, że podstawą bezpieczeństwa wodnego gminy powinno być również zachowanie i odtwarzanie naturalnych form retencji w całym krajobrazie – zwłaszcza na obszarach wiejskich, rolniczych i otwartych.

2. Problem zgłoszony przed opracowaniem projektu Strategii

W opracowaniu „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko” z dnia 28 stycznia 2026 r. wskazano, że niedostateczna zdolność krajobrazu do zatrzymywania wody staje się jednym z podstawowych problemów środowiskowych i rozwojowych gminy. Zwrócono uwagę w szczególności na:

- zanik drobnych form retencji, takich jak oczka śródpolne, rozlewiska, podmokłości i naturalne zagłębienia terenu,
- osuszanie krajobrazu rolniczego i uproszczenie jego struktury przestrzennej,
- potrzebę ochrony torfowisk, zadrzewień śródpolnych, zakrzaczeń i innych elementów spowalniających odpływ wód,
- znaczenie rowów infiltracyjnych, zastawek, małych urządzeń piętrzących i działań odtwarzających retencję dolinną,
- konieczność łączenia działań przeciw suszy z ochroną jakości wód, bioróżnorodności i odporności rolnictwa.

We wcześniejszych wnioskach podkreślano również, że retencja nie może być utożsamiana wyłącznie z budową nowych zbiorników lub punktowych obiektów technicznych. Kluczowe znaczenie ma rozproszona retencja krajobrazowa – zdolność całego obszaru gminy do zatrzymywania wody w miejscu opadu i spowalniania jej odpływu.

3. Ujęcie problemu w Diagnozie

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Olecko dostrzega potrzebę zwiększania odporności gminy na skutki zmian klimatu, w tym na susze i zjawiska nawalne. Rozpoznaje znaczenie zasobów wodnych, terenów podmokłych, torfowisk, zadrzewień oraz innych elementów środowiska

mających wpływ na bilans wodny. Wskazuje także na presję wynikającą z przekształceń przestrzennych i zmian sposobu użytkowania terenu.

Stanowi to wystarczającą podstawę, aby w Strategii wyraźnie rozdzielić dwa wymiary działań retencyjnych: retencję techniczną oraz retencję naturalną i krajobrazową, przy czym ta druga powinna być traktowana jako pierwszy i najbardziej trwały poziom bezpieczeństwa wodnego.

4. Ujęcie problemu w projekcie Strategii

Projekt Strategii częściowo realizuje kierunek zgłoszony przez stronę społeczną. W szczególności:

- cel operacyjny 4.3 obejmuje rozwój małej retencji i zielono-niebieskiej infrastruktury,
- wskazano potrzebę budowy i rozwoju małej retencji, ogrodów deszczowych, niecek retencyjnych i nawierzchni przepuszczalnych,
- Pakiet strategiczny 7 przewiduje działania dotyczące retencji oraz adaptacji do zmian klimatu,
- w OSI 5 „Strefy ryzyk klimatycznych” retencja została wskazana jako jedno z podstawowych narzędzi przeciwdziałania skutkom suszy i gwałtownych opadów.

Jest to kierunek prawidłowy, jednak w jego obecnym brzmieniu dominują działania techniczne i punktowe, silniej kojarzone z terenami zurbanizowanymi niż z retencją krajobrazową obszarów rolniczych i otwartych.

5. Zidentyfikowana luka strategiczna

Najważniejszą luką projektu jest zbyt słabe wybrzmienie zasady, że naturalna retencja krajobrazowa powinna mieć charakter nadrzędny wobec działań czysto technicznych. W Strategii powinno zostać wyraźnie zapisane, że ochrona i odtwarzanie mokradeł, torfowisk, oczek wodnych, zadrzewień śródpolnych, śródpolnych obniżen terenu, rozlewisk i innych naturalnych form magazynowania wody są tak samo ważne jak budowa infrastruktury retencyjnej.

5.1. Ryzyko zbyt technicznego rozumienia retencji

Jeżeli retencja będzie mierzona wyłącznie lub przede wszystkim liczbą zbudowanych obiektów, istnieje ryzyko, że pominięte zostaną działania tańsze, przyrodniczo korzystniejsze i trwalsze, takie jak odtworzenie podmokłości, spowolnienie odpływu, renaturyzacja niewielkich dolin, pozostawienie zadrzewień śródpolnych czy poprawa uwilgotnienia gleb.

Wniosek: Strategia powinna wyraźnie rozróżniać retencję techniczną od retencji naturalnej i krajobrazowej oraz wskazywać pierwszeństwo działań zachowujących i odtwarzających zdolność całego krajobrazu do zatrzymywania wody.

6. Proponowane uzupełnienie Strategii

6.1. Zasada kierunkowa dotycząca retencji

Proponuje się wprowadzenie do celu operacyjnego 4.3, Pakietu 7 oraz OSI 5 następującej albo równoważnej merytorycznie zasady:

„W polityce rozwoju Gminy Olecko przyjmuje się zasadę pierwszeństwa ochrony i odtwarzania naturalnej oraz rozproszonej mikroretencji krajobrazowej jako podstawy bezpieczeństwa wodnego i adaptacji do zmian klimatu. Działania retencyjne powinny obejmować w szczególności ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, torfowisk, naturalnych rozlewisk, zastawek, rowów infiltracyjnych, zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz innych elementów zatrzymujących wodę w miejscu opadu. Rozwiązania techniczne powinny uzupełniać, a nie zastępować naturalne procesy retencyjne. Zasady te należy odpowiednio rozwijać w dokumentach planistycznych, programach ochrony środowiska oraz działaniach wykonawczych Gminy.”

6.2. Proponowane kierunki działań

- identyfikacja i ochrona istniejących naturalnych obszarów retencyjnych, w tym mokradeł, torfowisk i oczek śródpolnych,

- odtwarzanie małych form retencji krajobrazowej na terenach rolniczych i otwartych,
- wspieranie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych jako elementu ograniczającego przesuszenie krajobrazu i erozję,
- stosowanie zastawek, rowów infiltracyjnych i drobnych urządzeń spowalniających odpływ tam, gdzie nie narusza to wartości przyrodniczych,
- łączenie działań retencyjnych z ochroną jakości wód, bioróżnorodności oraz odporności rolnictwa na suszę i gwałtowne opady,
- preferowanie działań rozproszonych i krajobrazowych przed rozwiązaniami wyłącznie punktowymi i infrastrukturalnymi.

6.3. Korekta wskaźników osiągnięcia działania

Wskaźniki realizacji celu powinny mierzyć nie tylko liczbę wykonanych obiektów, lecz także rzeczywisty wzrost zdolności retencyjnych gminy. Przykładowy zestaw wskaźników:

- szacowana pojemność retencyjna działań zrealizowanych w ramach Strategii [m³],
- powierzchnia odtworzonych lub zachowanych mokradeł, torfowisk i innych naturalnych obszarów retencyjnych [ha],
- liczba albo powierzchnia zachowanych i odtworzonych oczek śródpolnych [szt. / ha],
- długość odcinków cieków lub rowów, na których zastosowano rozwiązania spowalniające odpływ [km],
- powierzchnia obszarów, na których wprowadzono zadrzewienia lub inne elementy wspierające retencję krajobrazową [ha].

Liczba obiektów małej retencji może pozostać wskaźnikiem pomocniczym, ale nie powinna być jedynym lub głównym miernikiem skuteczności działań adaptacyjnych.

7. Znaczenie proponowanej zmiany

- zapewnia pełniejszą zgodność Strategii z problemami wcześniej zgłoszonymi przez stronę społeczną,
- wzmacnia spójność pomiędzy ochroną przyrody, rolnictwem, gospodarką wodną i adaptacją do zmian klimatu,
- pozwala traktować retencję jako element całego krajobrazu, a nie wyłącznie jako zadanie infrastrukturalne,
- wspiera odporność gminy na suszę, podtopienia i gwałtowne opady,
- sprzyja poprawie jakości wód i zachowaniu bioróżnorodności,
- umożliwia przeniesienie zasad retencyjnych do Planu Ogólnego, MPZP oraz działań wykonawczych gminy.

8. Wniosek końcowy

Wnosimy o uwzględnienie uwagi SRG-02/2026 poprzez:

1. uzupełnienie Strategii o zasadę pierwszeństwa ochrony i odtwarzania naturalnej oraz rozproszonej mikroretencji krajobrazowej,
2. wyraźne rozróżnienie retencji technicznej od retencji naturalnej i wskazanie ich wzajemnej relacji,
3. rozszerzenie działań retencyjnych o obszary rolnicze i otwarte, a nie tylko zurbanizowane,
4. uwzględnienie ochrony i odtwarzania mokradeł, torfowisk, oczek śródpolnych, zadrzewień i innych naturalnych form retencji,
5. wprowadzenie wskaźników mierzących rzeczywisty wzrost zdolności retencyjnych gminy oraz stan zachowania naturalnych obszarów retencyjnych,
6. wskazanie, że zasady te powinny być odpowiednio rozwijane w dokumentach planistycznych i programach wykonawczych Gminy Olecko.

Dokumenty źródłowe

1. „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko”, 28.01.2026 r., część dotycząca mikroretencji, torfowisk, zadrzewień śródpolnych i retencji krajobrazowej.

2. „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Olecko...”, 2025, w szczególności część dotycząca środowiska, wód i adaptacji do zmian klimatu.
3. „Strategia Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku – projekt”, 2026, w szczególności cel operacyjny 4.3, Pakiet strategiczny 7 oraz rozdz. 6.5 – OSI 5 „Strefy ryzyk klimatycznych”.